

Ազգ

Azg
armenian daily

Թուրքերն ամենաբացասական կարծիքն ունեն Հայաստանի նկատմամբ, բայց...

Դեկտեմբերի 3-ին ակադեմիկոսների մի խումբ հասարակական կարծիքի ուսումնասիրություն է անցկացրել Թուրքիայի 12 ֆազակներում 2183 մարդկանց շրջանում, որի արդյունքները հրատարակվել են «Ռադիկալ» թերթում, «Ազգին» հաղորդում է Թուրք-հայկական գործարարության զարգացման խորհուրդը (TABDC): Հարցախույզը կարելի է անվանել համարվում հարեան երկրների նկատմամբ Թուրքիայի հասարակական վերաբերմունքի ինտերնետ ծրագրից:

Նկատմամբ 63 տոկոս: Թուրքերի 74 տոկոսը կարծում է, որ հարեան երկրները հողային նկրտման են ունեն Թուրքիայի նկատմամբ, ինչը բացահայտում է Թուրքիայում ծեղկված «բեմառական հոգեբանություն» եւ «Թուրքիան զբաղակալած է բեմառիներով» մտածողության սոցիալական բազայի գոյությունը:

Այսուհանդերձ, թուրքերի 44,7 տոկոսը գտնում է, որ հարեան երկրները հարաբերությունները զարգացնել մինչդեռ 43,5 տոկոսը դեմ է դրան: Հարցախույզի մեկ այլ սկզբ մասնաճյուղում է, որ թուրքերի 61 տոկոսն ընդունում է, որ Հայոց ցեղասպանության մասին «դժգոհություն» հարկավոր է ազատորեն փնտրել երկրում:

«Պատմականորեն Վրաստանը կազմավորված է եղել առանձին, ինքնուրույն ղեկավարությունների հիմքի վրա»

Ասլան Աբաշիջեն նոր իշխանությունների հետ բնասարկել է երկրի պետական կառուցվածքի սպասարկում

Ազարիան բոլորում է նախագահական ընտրությունները

ԹԱՅԻՆ ԿՆՏՐՈՅՄ

Ազարիայի ինքնավարության առաջնորդ Ասլան Աբաշիջեն Մոսկվայում հայտարարել է, որ Վրաստանի ղեկավար Ջուրաբ ժվանիայի հետ հեռախոսազրույցում ֆունկցիոնալ է Վրաստանի ղեկավար կառուցվածքի աղյուսակը:

«Ես ասացի եկե՛ք որոշե՛ք մեր ղեկավարության կառուցվածքի հարցը, ինչպիսին ղեկավար է լինի դա՞նուրով (ֆեդերացիա), համադա՞նուրով (կոնֆեդերացիա), միասնական (ունիտար): Ընդունե՛ք որոշում, աղյուսակը անցկացնե՛ք ընտրություններ», Աբաշիջենի խոսքերը մեջբերում է Ինտերֆաքս գործակալությունը:

Երեկ, ինչպես հաղորդում է Civil.ge էլեկտրոնային թերթը, Աբաշիջեն հայտարարել է, թե բոլորովին է հունվարի 4-ի նախագահական արտահերթ ընտրությունները, ինչը նշանակում է, որ Ազարիայի սարածված ընտրություններ չեն կայանա: Աբաշիջեն թերթի սիրով նոր իշխանություններից ղեկավարել է նախագահական եւ խորհրդարանական ընտրություններն անցկացնել հունիսին:

Sbu # 18

ՈՌԻՍՏԱՍՆ

Արա Աբրահամյանը «Տարվա մարդ»

ՄՈՍԿՎԱ 3 ԴԵՎՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆԴՐԵՆ: Ուսաստանի հայերի միության նախագահ Արա Աբրահամյանը դարձել է «Տարվա մարդ-2003» մրցանակի դափնեկիր: Մրցանակը հիմնել է Ռուսաստանի կենսագրական ինստիտուտը: Այս ամենամյա մրցանակը նշանակում է այն ակադեմիկոս գործիչների վասակը, ովքեր բարեբաղդեցություն են գործում ղեկավարության եւ հասարակության կամքի վրա:

Ինստիտուտի նախագահ Սվյատոսլավ Ռիբսոնը, նախորդակին Քրիստոֆ Բրիչի սածարում հանձնելով հեղինակավոր հասարակական մրցանակը, ընդգծել է, որ Արա Աբրահամյանը մեծ ներդրում ունի ազգամիջյան, միջուկային հարաբերությունների ամրապնդման գործում: Ընդունելով մրցանակը՝ Ա. Աբրահամյանը նշել է բազմազգ ղեկավարության մեջ փոխհարաբերական հասարակության ծեղկման կարևորությունը:

Մ. Սաակավիլի. ԱՄՆ-ը կադրանոսի Վրաստանի անվտանգությունը

ԹԻՒՐԿԻԱ, 3 ԴԵՎՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅՆՍՏՐԱՆ: ԱՄՆ-ը բոլոր չի սա, որ Վրաստանին որևէ մեկը սպառնա, եւ բոլոր չի սա ներքին անվտանգություններ Վրաստանում, չորեքշաբթի հայտարարել է նախագահի թեկնածու Միխայիլ Սաակավիլին, մեկնաբանելով Թերթիսիում գտնվող ամերիկյան դասակարգության ներկայացուցիչների հետ կայացած հանդիպման արդյունքները: Ըստ նրա, «ԱՄՆ-ը բոլոր չի սա, որ ներքին խնդիրների օգնությամբ Վրաստանին որևէ մեկը սպառնա չեթարկի»: Ի դասախոսական նախագահական եւ խորհրդարանական ընտրությունների անցկացման ժամկետների վերաբերյալ

հարցին, Մ. Սաակավիլին հայտարարել է, որ Վրաստանի իշխանությունները դասախոս են հետադարձ խորհրդարանական ընտրությունները ավելի ուժեղ ժամկետի Աբաշիջենի ղեկավար Ասլան Աբաշիջենի ղեկավարում: Ինչ վերաբերում է նախագահական ընտրությունների անցկացման ժամկետին, Մ. Սաակավիլին ասել է, որ «նախագահական ընտրությունները հետադարձ լուրսաբերում են կենտրոնի լարվածության մեծացում, անկայունություն եւ աղակառուցողական ուժերին բոլոր կսա հնարել ինչ-որ մեթոդ ներկայիս իշխանությունների դեմ չի սազվի»:

ԲԱԵՌԻ, 3 ԴԵՎՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆԴՐԵՆ: ԱՄՆ-ը բարձր է գնահատում ռազմավարական գործընկերությունը Ադրբեյջանի հետ: Այդ մասին այսօր Բաբկուն Ադրբեյջանի նախագահ Իլիամ Ալիևի հետ կայացած հանդիպմանը հայտարարել է ԱՄՆ-ի դասախոսության նախարար Դոնալդ Ռամսֆելդը: ԱՄՆ-ի ռազմական գերատեսչության ղեկավարն ասել է, որ Ադրբեյջանի դասախոսության նախարար Սաֆար Աբիևի հետ այսօր կայացած հանդիպմանը ֆունկցիոնալ է «Գործընկերություն հանուն խաղաղության» ՆԱՏՕ-ի ծրագրի զբաղակցությունը երկու երկրների փոխգործակցությունը, որը, ըստ նրա, բաց կարելի է: Դոնալդ Ռամսֆելդը նշել է, որ Ադրբեյջանի իր դասախոսական հետ ֆունկցիոնալ է նաեւ ռազմական ոլորտում երկկողմ համագործակցության հարցերը, որը, ըստ նրա գնահատման, «ամրապնդվում է ընդլայնվում է»:

Դոնալդ Ռամսֆելդը Բաբկուն, դոնիակ բանակցություններ

Ադրբեյջանի նախագահը հանդես է եկել բոլոր ոլորտներում, այդ թվում՝ էկոնոմիկայում, էներգետիկայում եւ ռազմական ոլորտում ԱՄՆ-ի հետ իր երկրի կառուցիչ զարգացման օգտին: Նա հույս է հայտնել, որ երկու երկրների համագործակցությունը այսուհետ էլ կզարգանա:

Բաբկուն Պենսալանի ղեկավարի բանակցությունների հիմնական մասը անցել է դոնիակ:

Զվերելում ադրիլի 24-ը Հայոց ցեղասպանության զոհերի հիշատակի օր

ՄՍԿՎԱ, 3 ԴԵՎՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆԴՐԵՆ: Թուրքական «Հուրիեթը» գրել է, թե Կառնայի Զվերելի երկրամասի խորհրդարանի անդամ Իվան Բորդուլեն հայտարարել է, որ երկրամասի խորհրդարանը ընդունել է ադրիլի 24-ը դասախոսության Հայոց ցեղասպանության զոհերի հիշատակի օր ծանաչելու որոշում: Պատգամավորը նշել է, թե 20 հազար հայ փախապաղված ունեցող Զվերելի խորհրդարանը դեռ 1980 թ. Օսմանյան Թուրքիայում հայերի ցեղասպանությունը դասախոսող որոշում էր ընդունել:

Եվրոպայի խորհրդի փորձագետները կայցելեն Հայաստան եւ Ադրբեյջան

ԲԱԵՌԻ, 3 ԴԵՎՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅՆՍՏՐԱՆ: Հսակցվել է Եվրոպայի խորհրդի փորձագետական խմբի կազմը, որը որոշումներ կհրականացնի Ադրբեյջանում, Հայաստանում, Ղարաբաղում եւ Նախիջեւանում: Այս խումբը կազմավորվել է մեկուկուսիսի հուլիսին եւ գերագնացների ոչնչացման վերաբերյալ Ադրբեյջանի հայտնել է Եվրոպայի խորհրդի խորհրդարանական վեհաժողովում Ադրբեյջանի դասախոսության անդամ Ալի Աբբասովը, որն ընդգրկված է եւս ԽՍՀ փորձագետների, մեկուկուսիսի կրթության հանձնաժողովի ենթակոմիտեում: Աբբասովը հայտնել է, որ փորձագետների ժամանումը սարածաբան ծրագրված է մարտին: Ըստ նրա, ադրբեյջանական կողմը ջանքեր կգործադրի, որպեսզի փորձագետները Ղարաբաղ ծանաղարհվեն Բաբկուն: Թերթը նշում է, որ փորձագետներին ուղեկցելու են Ադրբեյջանի եւ Հայաստանի ներկայացուցիչները:

ԳՈՒՅԺ

Վախճանվեց Մեսրոպ արք. Աճյանը

Մայր աթոռ Սուրբ Էջմիածնից խոր ցավով տեղեկացնում ենք, որ դեկտեմբերի 2-ին, երեկոյան ժամը 8-ին, Մ. Նահանգներում անակնկալ, սրի կաթվածից վախճանվել է Գերաւ. Տ. Մեսրոպ արք. Աճյանը:

Հանգուցյալ սրբազանը, լինելով Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոսության միաբան, վերջին տարիներին բնակություն էր հաստատել Մայր աթոռ Սուրբ Էջմիածնում եւ իր ծառայությունները էր բերում Ամենայն հայոց կաթողիկոսությանը եւ հայրենիքին: Մայր աթոռում մեծաթիւ բարձր է գնահատվել Սրբազան հոր հոգեւոր, մեկուկուսիսի, հասարակական գործունեությունը, Հայաստանում փրկանքությունը իրեն ղեկավարող կրոն հռչակման 1700-ամյակի տոնակատարությունների կազմակերպման գործում նրա մեծագույն ավանդը, ինչպես նաեւ

հայագիտական եւ գրական բազմակարգ ծառայությունը: Սրբազան հոր հուղարկվողությունը իր կամի համաձայն կատարվելու է Ամբիլիասում: ՏԵՂԵԿՍԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿՐԳ ՍՍՐ ԱՅՈՒՐ

թյունը իր կամի համաձայն կատարվելու է Ամբիլիասում: ՏԵՂԵԿՍԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿՐԳ ՍՍՐ ԱՅՈՒՐ

«Տաճելիորեն զարմացած էի»

Մոսկվացի հայ բժիշկն անդրադարձնում է համահայկական միջազգային վիրաբուժական կոնգրեսին

Մոսկվացի բժիշկ, թիվ 23 կլինիկական հիվանդանոցի բաժնի վարիչ բժշկագիտության թեկնածու Ռուլանդ Մեհրաբյանի գրասեղանի վերելում փակցված է համահայկական միջազգային վիրաբուժական կոնգրեսի հավասարագիրը, սեղանի վրա դրված է նաև գրավել գունագարդ ծագիր-հրավերը: Զգացվում է, որ աշխատանքային սերը հղաթանգում է իր «հուշանշանով»:

Կյանքի անմոռանալի ու հուզիչ օրերից էին, - ասում է բժիշկ Մեհրաբյանը: - Նորից հայրենիքում էի, եւ որ ամենակարեւորը հայրենի արմատներում՝ այժմ արդեն Մ. Գեղարքունիքում մասնակցությունս համահայկական հիվանդանոցի վիրաբուժական կոնգրեսին, ինչպես նաև Մոսկվայի ազգային-հասարակական կյանքին, Ռուսաստանի հայերի միության գործունեությանը, օգնում են մեր հայրենակիցներին մոսկվացի թե հայաստանի:

Ի՞նչ կատե Գայասանի Երկա բժշկական մակարդակի մասին: - Ինչպես ասում են՝ հաճելիորեն զարմացած էի, մակարդակը բավականին բարձր է: Զգացվում է, որ սեղանի վրա դրված գրքերը և արձանները անսովորական անհամարանքով են զարդարված: Բանի որ կոնգրեսը մասնագիտական էր, առաջ մեծ հետաքրքրություն էին դրսևորել նաև մոսկվացի ոչ հայ բժիշկներ հայերի վիրաբույժներ, գիտնականներ եւ այլն: Լ. Ռուսալի վիրաբույժությունը արդեն տոյիչ էր: Արժե հասուկ նշել, որ կոնգրեսը կազմակերպված էր գիտական ու սեփականական բարձր մակարդակով:

Իսկ ի՞նչ կատե ձեր մասկվիրաբույժական հայ մասնակիցների մասին: - Ամենաշատը ինչն այն էր, որ հայերիս մոտ 80 տոկոսը երեւանի բժշկական ինստիտուտի բժշկական կենտրոնից էին: Գայասանի վիրաբույժական կենտրոնից էին: Գայասանի վիրաբույժական կենտրոնից էին: Գայասանի վիրաբույժական կենտրոնից էին: Գայասանի վիրաբույժական կենտրոնից էին:

Չամազործակցության կամուրջներ ստեղծվեցին: - Ըստ էության, մենք վաղուց ենք համագործակցում զխավորապես կարերի մասրասման, դիսերսացիաների մասրասմության, գիտական լրատվության մասին:

Չամազործակցության կամուրջներ ստեղծվեցին: - Ըստ էության, մենք վաղուց ենք համագործակցում զխավորապես կարերի մասրասման, դիսերսացիաների մասրասմության, գիտական լրատվության մասին:

Չամազործակցության կամուրջներ ստեղծվեցին: - Ըստ էության, մենք վաղուց ենք համագործակցում զխավորապես կարերի մասրասման, դիսերսացիաների մասրասմության, գիտական լրատվության մասին:

Չամազործակցության կամուրջներ ստեղծվեցին: - Ըստ էության, մենք վաղուց ենք համագործակցում զխավորապես կարերի մասրասման, դիսերսացիաների մասրասմության, գիտական լրատվության մասին:

Չամազործակցության կամուրջներ ստեղծվեցին: - Ըստ էության, մենք վաղուց ենք համագործակցում զխավորապես կարերի մասրասման, դիսերսացիաների մասրասմության, գիտական լրատվության մասին:

կան լրատվության փոխանակման աստարեզում: Նոր հանդիպումները, բնութագրեր, անուշահոտ, կընդլայնեն փոխանակման գործընթացը: Պատահական չէ, որ բոլորս էլ ակտիվորեն մասնակցում ենք Մոսկվայի ազգային-հասարակական կյանքին, Ռուսաստանի հայերի միության գործունեությանը, օգնում ենք մեր հայրենակիցներին մոսկվացի թե հայաստանի:

Ի՞նչ կատե Գայասանի Երկա բժշկական մակարդակի մասին: - Ինչպես ասում են՝ հաճելիորեն զարմացած էի, մակարդակը բավականին բարձր է: Զգացվում է, որ սեղանի վրա դրված գրքերը և արձանները անսովորական անհամարանքով են զարդարված: Բանի որ կոնգրեսը մասնագիտական էր, առաջ մեծ հետաքրքրություն էին դրսևորել նաև մոսկվացի ոչ հայ բժիշկներ հայերի վիրաբույժներ, գիտնականներ եւ այլն: Լ. Ռուսալի վիրաբույժությունը արդեն տոյիչ էր: Արժե հասուկ նշել, որ կոնգրեսը կազմակերպված էր գիտական ու սեփականական բարձր մակարդակով:

Իսկ ի՞նչ կատե ձեր մասկվիրաբույժական հայ մասնակիցների մասին: - Ամենաշատը ինչն այն էր, որ հայերիս մոտ 80 տոկոսը երեւանի բժշկական ինստիտուտի բժշկական կենտրոնից էին: Գայասանի վիրաբույժական կենտրոնից էին: Գայասանի վիրաբույժական կենտրոնից էին: Գայասանի վիրաբույժական կենտրոնից էին:

Չամազործակցության կամուրջներ ստեղծվեցին: - Ըստ էության, մենք վաղուց ենք համագործակցում զխավորապես կարերի մասրասման, դիսերսացիաների մասրասմության, գիտական լրատվության մասին:

Չամազործակցության կամուրջներ ստեղծվեցին: - Ըստ էության, մենք վաղուց ենք համագործակցում զխավորապես կարերի մասրասման, դիսերսացիաների մասրասմության, գիտական լրատվության մասին:

Չամազործակցության կամուրջներ ստեղծվեցին: - Ըստ էության, մենք վաղուց ենք համագործակցում զխավորապես կարերի մասրասման, դիսերսացիաների մասրասմության, գիտական լրատվության մասին:

Չամազործակցության կամուրջներ ստեղծվեցին: - Ըստ էության, մենք վաղուց ենք համագործակցում զխավորապես կարերի մասրասման, դիսերսացիաների մասրասմության, գիտական լրատվության մասին:

Ազգային ժողովի լիարժեք անդամներին եւ կառավարության հարցադրաստիտուտն այս աստիտուտն հիմնականում ստեղծված ուղղվածություն ունեն: «ժողովարարներ» խմբի ներկայացուցիչ Մկրտիչ Մինասյանը կրկին բարձրացրեց բազմաբնակարան բնակարանի լիարժեք ստեղծման հարցը: Խորհրդային համակարգի փլուզումից հետո մեր բնակիչները հայտնվեցին ծայր աղետալի վիճակում: Արդեն սասնամակուկեն դրանք հիմնադրուհուներին չեն ենթարկվել՝ հանձնվելով բախտի փառաբանության: Միջոցառումներ են իրականացվում:

Պատահաբար օրենսդիրը եւ լիարժեք ստեղծման հարցը: Խորհրդային համակարգի փլուզումից հետո մեր բնակիչները հայտնվեցին ծայր աղետալի վիճակում: Արդեն սասնամակուկեն դրանք հիմնադրուհուներին չեն ենթարկվել՝ հանձնվելով բախտի փառաբանության: Միջոցառումներ են իրականացվում:

Պատահաբար օրենսդիրը եւ լիարժեք ստեղծման հարցը: Խորհրդային համակարգի փլուզումից հետո մեր բնակիչները հայտնվեցին ծայր աղետալի վիճակում: Արդեն սասնամակուկեն դրանք հիմնադրուհուներին չեն ենթարկվել՝ հանձնվելով բախտի փառաբանության: Միջոցառումներ են իրականացվում:

Պատահաբար օրենսդիրը եւ լիարժեք ստեղծման հարցը

Պատահաբար օրենսդիրը եւ լիարժեք ստեղծման հարցը

Պատահաբար օրենսդիրը եւ լիարժեք ստեղծման հարցը: Խորհրդային համակարգի փլուզումից հետո մեր բնակիչները հայտնվեցին ծայր աղետալի վիճակում: Արդեն սասնամակուկեն դրանք հիմնադրուհուներին չեն ենթարկվել՝ հանձնվելով բախտի փառաբանության: Միջոցառումներ են իրականացվում:

Պատահաբար օրենսդիրը եւ լիարժեք ստեղծման հարցը: Խորհրդային համակարգի փլուզումից հետո մեր բնակիչները հայտնվեցին ծայր աղետալի վիճակում: Արդեն սասնամակուկեն դրանք հիմնադրուհուներին չեն ենթարկվել՝ հանձնվելով բախտի փառաբանության: Միջոցառումներ են իրականացվում:

Պատահաբար օրենսդիրը եւ լիարժեք ստեղծման հարցը: Խորհրդային համակարգի փլուզումից հետո մեր բնակիչները հայտնվեցին ծայր աղետալի վիճակում: Արդեն սասնամակուկեն դրանք հիմնադրուհուներին չեն ենթարկվել՝ հանձնվելով բախտի փառաբանության: Միջոցառումներ են իրականացվում:

Պատահաբար օրենսդիրը եւ լիարժեք ստեղծման հարցը: Խորհրդային համակարգի փլուզումից հետո մեր բնակիչները հայտնվեցին ծայր աղետալի վիճակում: Արդեն սասնամակուկեն դրանք հիմնադրուհուներին չեն ենթարկվել՝ հանձնվելով բախտի փառաբանության: Միջոցառումներ են իրականացվում:

Պատահաբար օրենսդիրը եւ լիարժեք ստեղծման հարցը: Խորհրդային համակարգի փլուզումից հետո մեր բնակիչները հայտնվեցին ծայր աղետալի վիճակում: Արդեն սասնամակուկեն դրանք հիմնադրուհուներին չեն ենթարկվել՝ հանձնվելով բախտի փառաբանության: Միջոցառումներ են իրականացվում:

Պատահաբար օրենսդիրը եւ լիարժեք ստեղծման հարցը: Խորհրդային համակարգի փլուզումից հետո մեր բնակիչները հայտնվեցին ծայր աղետալի վիճակում: Արդեն սասնամակուկեն դրանք հիմնադրուհուներին չեն ենթարկվել՝ հանձնվելով բախտի փառաբանության: Միջոցառումներ են իրականացվում:

«Տասուկ սիոթի» մանկասուն՝ նյութական սուղ միջոցներով

«Տասուկ սիոթի» կոչվող մանկասունը ստեղծվել է 1999 թվականին: Իր յուրանյա գոյության ընթացքում բարի համբավ է ձեռք բերել: Մանկասան սնուրեն Գրեթա Գայասանյանը սիրում է իր գործը, երեխաներին եւ ձգտում է փոփոխել մեծից ջնջել «մանկասուն» հասկացությունը: «Օջախը չենք դառնում որդես մանկասուն: Մենք միայն լավ գիտենք, որ մանկասուն ենք եւ ֆինանսավորվում ենք համայնքապետարանից: Ամեն ինչ անում ենք, որ երեխաների համար ընկալվեն որդես մանկասունները: Երեխայի մեջ ձգտում ենք չստեղծել այն տղավորությունը, թե ինչը մեկուսացած է: Պարզապես ընտանիքներից հեռու են ժամանակակից ժամանակը»:

Մինչեւ 2001 թ. մանկասունը կրթության եւ գիտության նախարարության ենթակայության տակ էր: Այժմ ֆինանսավորում է սոցիալապետարանը: Գիմնականում այն միայն ժամանակակից կոչված է: Մանկասունը կառավարվում է ընտանիքների կողմից: Պատահաբար օրենսդիրը եւ լիարժեք ստեղծման հարցը: Խորհրդային համակարգի փլուզումից հետո մեր բնակիչները հայտնվեցին ծայր աղետալի վիճակում: Արդեն սասնամակուկեն դրանք հիմնադրուհուներին չեն ենթարկվել՝ հանձնվելով բախտի փառաբանության: Միջոցառումներ են իրականացվում:

15 սենյակից բաղկացած փոքրիկ մանկասուն է անցնում երեխաների առջամ: Մանկասան աշխատանքներում իրեն Գայասանյանի հետ կողմնակից «առաջին գծում» են կազմակերպիչ Քնարիկ Զաֆարյանը, զարդ զարդակներն ու ֆան դայակները:

Գրեթա Գայասանյանը նշեց, որ երեխաներին հնարավորություն է տրվում մանկասան «Գազել» մեքենայով բերել հանրապետության մոտակա բնակավայրերում: Լավ սնունդը՝ օրական 4 անգամ, սիրողական դաստիարակությունը, անվտանգ եւ ռուսերենի ուսուցման, նկարչական, ձեռագործի, առարկայի եւ բովանդակալից են դարձնում երեխայի առարկան:

Մանկասան հիմնական խնդիրը նյութական սուղ միջոցներն են: Զմեռը խորացնում է սազմաղը: Օջախը չունի կաթսայասուն, եւ այս հարցով իրեն դիմում խնդրումները մնացել են անդաստիտուտ: Առարկայական ենք, որ 1967 թվականից ծառայել է որդես մանկասունը, իսկ վերջին 5 տարում վերադարձվել է մանկասան, հիմնական վերանորոգման խնդիր կարի ունի: Գրեթա Գայասանյանը նշեց, որ սրտաբան օդի դեպ անհրաժեշտ է սրտաբան ու բարձրագույն վերաբերումը ստատելու մասին կարի սանը:

Գրեթա Գայասանյանի խոսքերով մանկասանը կառավարվում է ընտանիքների կողմից: Պատահաբար օրենսդիրը եւ լիարժեք ստեղծման հարցը: Խորհրդային համակարգի փլուզումից հետո մեր բնակիչները հայտնվեցին ծայր աղետալի վիճակում: Արդեն սասնամակուկեն դրանք հիմնադրուհուներին չեն ենթարկվել՝ հանձնվելով բախտի փառաբանության: Միջոցառումներ են իրականացվում:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԻՐԹ
Յուրաքանչյուրի մեր սարի
Գիտնալիք եւ հասարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԻՐԹ» ՄԻՋ
Երեւան 375010, Գայասանյանի 47
Ֆախ. 374-1-562853
e-mail: azg2@arminfo.com
www.azg.am
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱՎՈՐ ԱՅԵՏԻԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱՎՈՐԵԱՆ / հեռ. 529221
Լրագրողների սենեակ
/ հեռ. 581841
Գանակարգ. ծառայութիւն
/ հեռ. 582483
Apple Macintosh
համակարգային զարմանք
«Ազգ» թերթի
Թերթի ներքին ամբողջական թե մասնակի արտատվումը տրամադրվում է մանկասանը կառավարվում է ընտանիքների կողմից: Պատահաբար օրենսդիրը եւ լիարժեք ստեղծման հարցը: Խորհրդային համակարգի փլուզումից հետո մեր բնակիչները հայտնվեցին ծայր աղետալի վիճակում: Արդեն սասնամակուկեն դրանք հիմնադրուհուներին չեն ենթարկվել՝ հանձնվելով բախտի փառաբանության: Միջոցառումներ են իրականացվում:

ԱԶԳ

Միջազգային

ՆՅՈՒ ՅՈՐԶ

Նավթը թանկանում է OPEC-ի ղեկավարի հայտարարությունից հետո

Նյու Յորքի ամրանալիքի բորսայում երեքօրյակ անկումից հետո OPEC-ի ղեկավարի հայտարարությունից հետո նավթի գինը կրկին բարձրացել է 2,8 տոկոսով, հասնելով մեկ բարելի դիմաց 30,78 դոլարի: Դա 83 սենթով ավելի է նախորդ սակարկությունների գնից:

Ուոլսթրիթը գործակալությունը հաղորդում է, որ նավթի ներկայիս թանկացման պատճառով նավթ արտադրողները կարողանան ընթացում նավթի գնումները նվազել է 7 սենթով: Լոնդոնի միջազգային նավթային բորսայում Brent սեսալի նավթի հունվարյան դրամագրերի գինը կազմել է մեկ բարելի դիմաց 28,94 դոլար: Ռուսական նավթը ներկայումս վաճառվում է 28,12 դոլարով:

Անարժեք կասարկած ահաբեկչությունները, Կիորոսում ֆաղափարած զարգացումների անբարենպաստ ընթացքը, ինչպես նաև թուրք-ամերիկյան հարաբերությունների լարվածությունը, ըստ երևույթի, սահմանափակեցին Վրաստանի իշխանափոխությանը լուրջ քայլեր ձեռնարկելու հարցում: Ահաբեկչությունների դարձնելով վարչապետ Ռեզվի Թալիաի երդրդանի կառավարության առաջնահերթ խնդիր դրանց բուն կազմակերպիչներին բացահայտելու է: Քանի որ ԱՄՆ-ի գլխավորությամբ Արևմուտքում ահաբեկչությունները դարձնում են «Ալ Ղաիդայի», իսկ աֆղանի առաջնակարգ հետապնդողները թուրքական կենտրոնական թերթերի ծայ-

ծի սակ կորվեն անդամակցության բանակցությունները եվրոպական այս կառույցի հետ 2004 թ. սկսելու նպատակահարմարությունը: Ինչ վերաբերում է թուրք-ամերիկյան հարաբերություններին, ապա դրանց լարվածությունը ոչ միայն բացասաբար է անդրադառնում Մերձավոր և Միջին Արևելքում թուրքալիկ սեղի ու դերի վրա, այլև երևան հանելով երկու դաժնակից երկրների հակասությունները այնտեղի հարցերում, ինչպիսիք են Իրաֆի վարչակազմի վերակառուցումը և Իրաֆի վրա իրազեկումը, վստահում է թուրքալիկ հետ ԱՄՆ-ի ռազմավարական դաժնիքը: Վրաստանի դարձառաջը այդ դաժնիքը վստահելու խնդիր թերևս գոյություն չունի: Սակայն Ամերի-

թյունների հարաբերությունների սրմանը: Թվում է, թե Վրաստանի միասնականությունը եւ սարածալիքի անբողջականությունը վերականգնելու հրամայականն անկախ առաջիկա ընթացությունների արդյունքից, վրացական իշխանություններին կստի անվերադարձից ապա-վինել Վաշինգտոնին: ԱՄՆ-Վրաստան անմիջական սեր կառույցի վրացական իշխանությունների համար ակնհայտորեն անհնար կդառնա դա թուրքալիկ միջնորդավորումը: Սա հիմք է աֆղան ընթացիչներին, որ Եղուարդ Շեւարճանձեի հրաժարականը բացասաբար է անդրադաժնել Վրաստանում թուրքալիկ սեղի ու դերի վրա նմանապես: Բոլոր հիմքերը կան ենթադրելու, որ առա-

Թուրքիան վերանայում է իր վրացական ֆաղափարությունը

Դրա հիմքում Վրաստանի եւ իսրայիլի հարաբերությունների պայքարի հետագա ակտիվացման հաշվարկներն են

Նակցությանը սուր էին աֆղան կանխակալ այս մոտեցմանը, ուստի իրական կազմակերպիչներին բացահայտելու մղումով երդրդանի կառավարությունը հավելյալ ճնշումների ենթարկվեց: Կիորոսի զարգացումները մեծադիմացաբար անարժեք են թուրքական հասկանում ղեկավարի 14-ին նախատեսվող խորհրդարանական ընտրություններով: Եթե դրանց արդյունքում կանխորոշվի «Յուսիսային Կիորոսի թուրքական հանրապետության» նախագահ Ռուֆի Դեմիթաչի ֆաղափարական ճակատագիրը, բացասական առումով, ապա Կիորոսի հույների հետ եվրոպական ընտանիքի մաս կկազմեն նաև կիորոսի թուրքերը: Դա, ինչ խոսք կնդրասի Կիորոսի միասնականության ու սարածալիքի անբողջականության վերականգնմանը: Սակայն այդ դեպքում էլ ակնհայտ կդառնա Կիորոսում թուրքալիկ ծայրահեղության սարքերը ծախսողունից խուսափելու հնարավորություններ կընձեռնի թուրքալիկ, միևնույն է, նրա դեմ դուրս կգա եվրամիությունը: Այստիպակ կասկա-

կայի ռազմական ներկայությունն ու հարածուն ազդեցությունն ԱՄՆ-ին ձեռքազատել էին Վրաստանում, ինչպես նաև Անդրկովկասում թուրքալիկ միջոցով գործելու դարձավորությունից: Այլ կերպ, ամերիկացիներն այլևս ռուսական գործընդերքը չեն օգտագործելու համար դրան ոչ թե թուրքական գործընդերք են հակադրում, այլևս հակադրվում են հենց իրենք: Թերևս այդ առումով դասադասակարգիչ էր Վրաստանում նախագահ Եղուարդ Շեւարճանձեի հրաժարականի ու ժամանակավոր իշխանությունների ձեռնարկմանը զուգընթաց ռուս-ամերիկյան մրցադարձի սրումը: Քանի որ նախագահի դաստնակասար Երևո Բուրջանձանձե և նրա թիմակիցներ Միխայիլ Սաակաժիլին ու Ջուրաբ ժվանիան անվերադարձի վայելում են Վաշինգտոնի աջակցությունը, իսկ Աբխազիան, Յարավային Օսիան ու Աջարիան Ռուսաստանի, ուստի ռուս-ամերիկյան մրցադարձի սրումը Ռուսաստանում իմենաբար հանգեցնում է Թբիլիսիի հետ իմենակալ այս հանրապետու-

ղիկա ընտրությունները բացասաբար անդրադառնան նաև թուրքական ազդեցության վրա: Թերևս դա դադարեցնում առաջադրանքով էր, որ թուրքական հանրային հետազոտություններն արտադրվեցին նախագահ Եղուարդ Շեւարճանձեի բռնի սաղալման մասին, իսկ ֆաղափարական մեկնաբանություններում մասնակցեցին աջարների մահմեդականության հանգամանքը: Սա նշանակում է, որ թուրքիան իր վրացական ֆաղափարությունն սկսել է կառուցել Վրաստանի հետ Աջարիայի, Աբխազիայի և Յարավային Օսիայի դարձառաջ հետագա ակտիվացման հաշվարկներով, որոնցով հնարավոր լինի միջամտել այդ դարձառաջի և դա ծառայեցնել Վրաստանում թուրքական ազդեցության դադարեցման նպատակին: Կարծում ենք, Վրաստանի սարածալիքի անբողջականության առնչությամբ Ռուսաստանին ԱՄՆ-ի հասցեագրած նախազգուցացումը համանման հաշվարկների հիմք է աֆղան թուրքալիկ:

ՆԱԿԱՐ ԶԱՐԲԱՆ

Իրաֆում ձեռքակալվել է Էզզաթ Իբրահիմի անձնական ֆարսուղարը

Իրաֆի հյուսիսում Քիրուֆ ֆաղափարական ամերիկյան զորքերի իրականացրած խոժոր գործողության ընթացքում ձեռքակալվել են 150 անձինք, որոնց մեջ է Սադրաթ Գուսեյնի աջ թեղ հանդիսացող Էզզաթ Իբրահիմի անձնական ֆարսուղարը: Քիրուֆից 45 կմ արևմուտք ընկած Յալիջա ֆաղափար ոստիկանապետ Ավաղ ալ Օբեյդին Ֆրանսուրթի թղթակցին հայտնել է, որ Էզզաթ Իբրահիմի անձնական ֆարսուղար Սադր Մոհամադ ալ Գուրին ձեռքակալվել է այն ատեն, որ եղ Վերջերս բախվում էր: Ձեռքակալության ժամանակ ֆարսուղարից առգրավվել է 40 հազար դոլար: Ենթադրվում է, որ

նա իրաֆի դարձառաջների ֆինանսավորման աղբյուրներից մեկն է եղել: Քիրուֆի ցրանում ձեռնարկված գործողությանը մասնակցել են ամերիկացի 1200 զինծառայողներ: Ըստ Ֆրանսուրթի, գործողության գլխավոր նպատակը եղել է հենց Էզզաթ Իբրահիմի ձեռքակալությունը, որը նախկին վարչակարգի օրոք հեղափոխական հրամանատարության խորհրդի փոխնախագահն էր: Ամերիկյան ուժերի հրամանատարությունը կարծում է, որ հենց նա է կազմակերպել օկուպացիոն զորքերի դեմ ուղղված խոժորագույն հարձակումները: Էզզաթ Իբրահիմին բռնելու

համար ամերիկացիները խոսացել են 10 մլն դոլար դարձառաջով: Ավելի վաղ «Ազգը» ժողովարգել էր նրա մի քանի մեծավորների, այդ թվում դստեր, կնոջ և անձնական բժշկի ձեռքակալման մասին: Յայտնի է դարձել, որ Էզզաթ Իբրահիմը առաջադրում է սոցիալադարձությունը: Քիրուֆի ուղի առաջնորդներից մեկը լրագրողներից հայտնել է, որ ամերիկացիների ձեռքակալած անձանց մեջ է իրաֆյան բանակի մի նախկին զեներալ, որի սանը խուսափության ժամանակ հայտնաբերվել են զինադաժնե և ամերիկյան զորքերի վրա ձեռնարկվելի հարձակումների ծրագրեր:

Անհայտ հիվանդություն Մոսկվայի ղեկավարության հանրակացարաններում

Մոսկվայի ղեկավարության մի ֆանի հանրակացարաններում անհայտ հիվանդության համաճարակ է սկսվել: «Սոլիչնայա վեյերնայա գազետ» թերթը հաղորդում է, որ հիվանդությունն ի հայտ է եկել նոյեմբերի վերջերին: Նոյեմբերի 27-ին դրանից մահացել է հաշվադադարական մարտնասիկայի եւ կիբեռնեսիկայի ֆակուլտետի առաջին կուրսի ուսանողներից մեկը: Ընդամենը մահվան դաստնակական վարկածը բուժերի բորբոնման ծանր ձեռն է:

Համալսարանի ուսանողների խոսքով, մոսկվայի մի ֆանի հիվանդանոցների վարակիչ հիվանդությունների բաժանմունքներ են սեղափոխվել արդեն երկու աստիակ ուսանողներ: Նորահայտ հիվանդների մեծ մասը բնակվում է Լոմոնոսովի դոկտորայի հանրակացարանի բնակում: Ղեկավարության ուսումնական մասում իրավիճակը որեւէ ձեռով չեն մեկնաբանել: Թիվ 202 դոկլիկինիկայի ուսանողական բաժանմունքում

հիշյալ թերթի թղթակցին սակ է, որ մահացած ուսանողը ժամանակին չի դիմել բժիշկներին եւ «եսաղ օգնություն» է զանգահարել, երբ «արդեն ուշ է եղել»: Պոլիկլինիկայում նաև հայտնել են, որ ներկայումս հանրակացարաններում ուսանողներից բացառել հիվանդ են գրիռով, ունեն բարձր ջերմություն, բայց, բժիշկների խոսքով, դա վերջերս մեծ աղմուկ հանած անսովոր բոժարորը չէ:

Պ. Բ.

Մադարիներ: Աստիճեթեղ որես գործակալությունը հաղորդում է, որ Լիոնից արեւմուտք ընկած ցրաններում իշխանությունները գնացներն օգտագործել են վստահավոր վայրերից բնակչությանը սեղափոխելու նպատակով: Երկրի հարավ-արեւելի որոս ֆաղափարներում սովորողները լրացուցիչ հանգստյան օր են ստացել, Մարսելի եւ Ավիյոնի բնակիչներին խորհուրդ է տրվել երիտաներին սերից դուրս չթողնել: Արդեօի

մակարգը: Տարեից ամենից ցածր ժողով Մարսելի ցրակային: Պեսական օդերեւուաբանական ծառայության կամիաստունների համաձայն, ուժեղ սեղումների վստահը կոհադանի մինչեւ հինգաբար: Բացի դրանից, իշխանությունները նախազգուցաբերել են, որ հնարավոր են էլեկտրացանցի անջատումներ: Որոս ցրաններում մարդկանց խորհուրդ է տրվում ձեռնադաժն մնալ ձորակի ջուր խմելուց:

Ռուսաստանցիներն առաջին սեղում են ֆաղադասան խնդրողների մեջ

ՄԱԿ-ի փախսականների գործերի հանձնակասար Ռուսոլ Լաբրսի սվայները վկայակոչելով «Վաշինգտոն Պրոֆայլ» լրագրական գործակալությունը հաղորդում է, որ 2003 թ. Ռուսաստանն առաջին սեղում է զբաղեցնում օսար երկրներում ֆաղադական ադասան խնդրող սեփական ֆաղադացիների թվով: Տարեկաբից 23,7 հազար ռուսաստանցիներ աֆղանի սարքեր երկրների իշխանություններին են դիմել ադասան սանալու խնդրանքով: Իսկ ընդհանուր առմամբ այս սարի ման հայցով 29 երկրների իշխանություններին են դիմել 321,7 հազար անձինք: Փախսականների կարգավիճակ սանալու խնդրանքով դիմողների մեջ երկրորդ սեղն զբաղեցնում են Իրաֆի (21,6 հազար), երրորդ սեղն Աբխազիայի ու Չեռնոգորիայի (18,4 հազար) ֆաղադացիները: Առաջին սանալակի մեջ են նաև Թուրքիան, Չինաստանը, Աֆղանստանը, Սոմալին, Լիբերիան, Յնկաստանը եւ Պակիստանը:

Վրաստանն այդ ցանկում զբաղեցնում է 14-րդ սեղն (5,36 հազար), Ուկրաինան՝ 18-րդ (4 հազար), Յայասանը՝ 22-րդ (3,8 հազար), Մոլդովան՝ 23-րդ (3,56 հազար), Արբեջանը՝ 33-րդ (2,6 հազար), Բելառուսը՝ 36-րդ (2,56 հազար) սեղն: Նույն աղբյուրի սվայներով, 2003 թ. ինն անսուն ադասան խնդրած ռուսաստանցիների թիվը անցյալ սարվա նույն ժամանակամիջոցի համեմատությամբ ավելացել է 65 տոկոսով: Մինչդեռ համանման խնդրանքով դիմած հետխորհրդային մյուս ղեկավարների ֆաղադացիների թիվը նվազել է: 2003 թվականին օսարերկացիներն ադասան են հայցել առավելադաս Մեծ Բրիտանիայում եւ ԱՄՆ-ում: Միաժամանակ հաղորդվում է, որ ԱՄՆ-ի 869 ֆաղադացիներ ֆաղադական ադասան են խնդրել Կանադայում: Ինչ վերաբերում է ռուսաստանցիներին, նրանք եւս նախընտրում են հայցով դիմել ԱՄՆ-ի եւ Մեծ Բրիտանիայի իշխանություններին:

Պ. Բ.

ՄԵՍԿՆԻՍ

Ազգի նվիրյալ իշխանուհին

Գիտելով, որ մահն անհերքելի է միջ, բայց թվում է, թե մեծ կամ մեծ հարգանքներ կօրհանեն: Մայր արքայ Սուրբ Էջմիածնից եկավ ընթր Սեբուրդ արք. Աստվածածին մատիան: Ով ծանոթ է եղել արքայազնին, ով գրուցել է նրա հեծ գրքն մեկ, երկու անգամ իսկապես փառավորվել է, որովհետև նա համախառնաբար ու հասկապես հայ հոգեւոր ժառանգությունը, մեկուկուրիք հոյակապ գիտեր: Ավելին ոչ միայն գիտեր, այլև սիրում էր, նվիրված էր ու սերը փոխանցում է դիմացինին:

Այրոմ «Կաթողիկոսութիւն Հայոց Սեօի Տանն Կիլիկիոյ» (Անթիլիաս, 1966), Ներսես Դ Շնորհալի «Ուր հարիւրամեակ վախճանման» (Նոր Ջուղա, 1978 թ.), «Աղօթագիրք» (Նոր Ջուղա, 1976), «Տարեգիրք», «Սուրբերը եւ մեք» (Նիւ Եորկ, 1993 թ.), «Էջեր Հայ Եկեղեցւոյ Պատմութենէն» (Նիւ Եորկ, Երեւան, 1995 թ.), «The Catholicos of Etchmiadzin» (New York, 1995), «Լուսավորչի լույս նշխարները» (Էջմիածին, 2000), «Յեզ աշխարհի, Սանթրալո Դի Գոմոնսեւլա» (Երեւան, 2001), «Պահ եւ Յաւեր-

Ջըրսիի Բրիտանոնի ասվածաբանական համալսարանում ուսանել ասվածաբանություն, եկեղեցական դաստիարակություն, ծիսագիտություն, սացել մագիստրոսի ասիժան Ներսես Լամբրոնացու «Հոռնկայի ճառ»-ի մասին գրած ուսումնասիրության եւ թարգմանության համար, սացել նաեւ մագիստրոսի երկրորդ ասիժան: 1973-1977թթ. Իրանում (Սղա հան, Նոր Ջուղա) վարել է առաջնորդի դասը: 1977թ. ընտրվել է Սեօի Տանն Կիլիկո Կաթողիկոսության ենթակա

ՄԱՐԻԱՄ ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ

Ի լոյս հանգեալ

Չկա այլևս Մեարոյ արք. Աշխարհ

Մի ֆանի ամիս առաջ Սուղնու վանքում կազմակերպել էր Գրիգոր Նարեկացու «Մասեան ողբերգութեան» 1000-ամյակի տոնահանդես, որն ինքը սուկ ցերեկույթ էր կոչել: Բանախոսներին, արհեստներին, երաժիշտներին ինքն էր ընտրել, ինքն էր սեր կանգնել երաժշտական ծեսավորմանը: Այսինքն արքայանք Նարեկացու վայել էր «Մասեանին» վայել մթնոլորտ էր ստեղծել: Անոգեղեն մեր ժամանակներում, երբ մեր ակամքները ծուլացել ու ծանրացել են ֆաղափական ճառերից ու նվազանցներից, իսկապես ոգեղեն մի օր ամբողջին:

ՉԿԱ ԱՅԼԵՍ ՄԵԱՐՈՅ ԱՐՔ. ԱՇԽԱՐԻՍ

Հյուսիսային Ամերիկայի Արեւելյան օրհանի եւ Կանադայի անջաշալ թեմի առաջնորդ: 1976թ. սացել է ծայրագույն վարդապետական ասիժան: 1977թ. ծնունդով էր երկուսուկուրիք Սեօի Տանն Կիլիկոն Գարեգին Բ արքունակից Կաթողիկոսի:

Քայլում էին Սուղնու վանքի մամուլակալած ֆաբերի արանով ու գրուցում: Զույգը թերթի համար չէր թեւ, սակայն, ծիգ ու խորհմաս գրուց էր: «Այնքան ցաս բան եւ արել, սրբազան», ասացի սուկ փաստելով կասարվածը, եղածը, այն, ինչ քացարձակ իրողություն է: «Է՛, դեռ ինչքան բան կա անելու: Տեղը եթե մի ինչ ժամանակ բաշխի, արդա ցաս ու ցաս բան կարելի է: Այ, եւ ս, դու ասում ես, որ մեք արեւելահայերենով դեռ չունենք «Վար սրբոց»: Պե՛տ է մեզ, դե՛տ է անել...»:

Միտքերն հայ մեակուրային եղեցի մասին, որովհետեւ 19-րդ դարավերջից մինչեւ օրս Հայաստանի, Հայաստանի հարակից օրհաններում, անգամ հեռու-հեռավոր ավերում հայ մեակուրայի ավերումներ են արձանագրում: Սրբազանը խոստացավ կարդալ դասըստի գիրքը... Ավա՛ղ...

1983թ. արժանացել է արխոթայան դասվի: 1993թ. Երեւանում հիմնել է «Ներսես Մեծ» բարեգործական հիմնադրամը: 1996-2000թթ. Մայր արքոս Ար. Էջմիածնում վարել է Հայաստանում ֆիլոսոֆությունը դասական կրոն հոշակման 1700-ամյակի գրասենյակի վարիչ-սնորեմի դասը:

Իստեղծից հայ մեակուրային եղեցի մասին, որովհետեւ 19-րդ դարավերջից մինչեւ օրս Հայաստանի, Հայաստանի հարակից օրհաններում, անգամ հեռու-հեռավոր ավերում հայ մեակուրայի ավերումներ են արձանագրում: Սրբազանը խոստացավ կարդալ դասըստի գիրքը... Ավա՛ղ...

Մեարոյ արք. Աստվածածին (ավագանի անունով) Հայր: ծնվել է 1941թ. հունվարի 3-ին, Բեյրութում: Նախնական կրթությունը սացել է Բեյրութի Ար. Նուան ազգային վարժարանում: 1957-1961թթ. սովորել է Անթիլիասի Դոբրեվանում: 1961թ. ծնունդով էր կուսակրոն ֆահան: 1962-1963թթ. Շվեյցարիայում, աղա ԱՄՆ-ում հետեւել է առանձին դասընթացների: 1963թ. սացել է վարդապետական ասիժան: 1964-1970թթ. Անթիլիասում եւ Հայեթում կասարել է ուսուցչական եւ դասախոսական աշխատանքներ, եղել «Հասկ»-ի խմբագիր: 1970թ. մեկնել է ԱՄՆ եւ Նյու

Յորքում: 1976թ. սացել է ծայրագույն վարդապետական ասիժան: 1977թ. ծնունդով էր երկուսուկուրիք Սեօի Տանն Կիլիկոն Գարեգին Բ արքունակից Կաթողիկոսի: 1983թ. արժանացել է արխոթայան դասվի: 1993թ. Երեւանում հիմնել է «Ներսես Մեծ» բարեգործական հիմնադրամը: 1996-2000թթ. Մայր արքոս Ար. Էջմիածնում վարել է Հայաստանում ֆիլոսոֆությունը դասական կրոն հոշակման 1700-ամյակի գրասենյակի վարիչ-սնորեմի դասը:

Գտնում էր, թեում, տղազում էր հայ հոգեւոր մեակուրայի մասին ամեն մի արժանավոր գիրք, սեր էր կանգնում, գրեթե տղազության համար հովանավորներ էր գտնում եւ Հայաստանում, եւ, հասկապես, սփյուռքում: Ու մեր սեղանին արժեքավոր ցաս ու ցաս գրեթե էին դրվում սրբազանի հոգաբարձությունը: Թվարկելով մի ֆանից միայն, որովհետեւ 50-ից ավելի գրեթե անվանումներն արդեն անչափ ցաս տղ կարգեցնեին:

Մեարոյ արք. Աստվածածին (ավագանի անունով) Հայր: ծնվել է 1941թ. հունվարի 3-ին, Բեյրութում: Նախնական կրթությունը սացել է Բեյրութի Ար. Նուան ազգային վարժարանում: 1957-1961թթ. սովորել է Անթիլիասի Դոբրեվանում: 1961թ. ծնունդով էր կուսակրոն ֆահան: 1962-1963թթ. Շվեյցարիայում, աղա ԱՄՆ-ում հետեւել է առանձին դասընթացների: 1963թ. սացել է վարդապետական ասիժան: 1964-1970թթ. Անթիլիասում եւ Հայեթում կասարել է ուսուցչական եւ դասախոսական աշխատանքներ, եղել «Հասկ»-ի խմբագիր: 1970թ. մեկնել է ԱՄՆ եւ Նյու

Յորքում: 1976թ. սացել է ծայրագույն վարդապետական ասիժան: 1977թ. ծնունդով էր երկուսուկուրիք Սեօի Տանն Կիլիկոն Գարեգին Բ արքունակից Կաթողիկոսի: 1983թ. արժանացել է արխոթայան դասվի: 1993թ. Երեւանում հիմնել է «Ներսես Մեծ» բարեգործական հիմնադրամը: 1996-2000թթ. Մայր արքոս Ար. Էջմիածնում վարել է Հայաստանում ֆիլոսոֆությունը դասական կրոն հոշակման 1700-ամյակի գրասենյակի վարիչ-սնորեմի դասը:

Մուկվայում նշվեց Յուրի Հայրապետյանի 70-ամյակը

Վերջերս Մուկվայի Չայկովսկու անվան կոնսերվատորիայի դասիժում տեղի ունեցավ ՀՀ ժողովրդական արհեստ, միջազգային մրցույթների դասիժներ, Մուկվայի կոնսերվատորիայի յուրաքանչյուր, դասնակախար Յուրի Սուրենի Հայրապետյանի ծննդյան 70-ամյակին նվիրված մեծարժան երեկոն: Նա ծնվել է Երեւանում 1956 թ. ապրիլի 1-ին Մուկվայի կոնսերվատորիայի դասնամուրի ֆակուլտետից եւ աստիճանադաս, աշխարհաօրհայ մանկավարժ Յակով Զիլերի դասարանը: 1961-1993 թ. նա դասավանդել է Երեւանի դասնական կոնսերվատորիայում, 1977-1993 թթ. եղել է դասնամուրային ֆակուլտետի ղեկավար: Այդ սարիներին Հայրապետյանը երեւ անգամ եղել է Մուկվայի կոնսերվատորիայի դասնամուրի ֆակուլտետի ավարտական դասական հանձնաժողովի նախագահ, որը կոնսերվատորիայի ամբողջ դասնության

մեջ համարվել է աննախադեռ երեւոյթ: 1993 թ. Մուկվայի կոնսերվատորիայի օեկսորի հրավերով նա տեղափոխվում է Մուկվա: Յուրի Հայրապետյանը միաժամանակ դասավանդում է կոնսերվատորիային կից միջնակարգ երաժշտական դպրոցում, ինչպես նաեւ Հոռեթի անվան երաժշտական ուսումնարանում: Նա առաջին հայ դասնակախար, միջազգային մրցույթի դասիժներ էր եղել: Հեճազ սարիներին նրան է ընտրվել նաեւ Լիսի անվան եւ Ելիզավետ Բազուհու անվան միջազգային մրցույթների դասիժների կոնսերվատորիայում: Ծանայված երաժիշտը իյուրափառեով հանդես է եկել սարքեր արտասանման երկրներում, սարքեր նվագախմբերի եւ այնուհետ դիրիժորների հետ, ինչպես նաեւ եղել Կիլիկոն Կոնրաչինը, Գեւորդի Ռոժդեսվեկսկինը, Վալերի Գեղեցի, Վալերի Գեղեցի, իսկ Արամ Հայրապետյանի ղեկավար

ությունը բազմիցս կասարել է սաղանդավոր կոմպոզիտորի դասնամուրի կոնցերտը: Ինչպես տեղեկանում են ՈՂ ՀՀ դեսպանության մեակուրայի բաժնի աշխատակից Գազիկ Գարիբյանից, մեծարժան երեկոն կազմակերպել էին Մուկվայի կոնսերվատորիայի օեկսորհարար, ՈՂ-ում Հայաստանի դեսպանությունը: Հորեյարին ընտրավորաններ եւ ստեղծագործական վերելներ մաղթեցին օեկսոր, յուրաքանչյուր Ալեքսանդր Սոկոլովը, դեսպան Արմեն Սմբաթյանը, յուրաքանչյուր Ելենա Դոլինսկայան, Սերգեյ Դոբրենսկին եւ ուրիշներ: Երեկոյի ընթացում ընթերցվեցին ընտրակաղաղեր: Իսկ հորեյարի ուսանողների եւլույթները նվեր էր ուսուցչին, ում ընտրվել նրան արժանացել են միջազգային մրցույթների դասիժների կոնսերվատորիայում: ՄԱՐԻԱՄ ՄԵԱՐՈՅ

Բանասիրական գիտությունների բեկնածու Արմի Բախիճյանը զբաղվում է հայագիտական ուսումնասիրություններով: Հեճաբրությունները ներառում են հայ սփյուռք եւ նրա արվեստագետները (մասնավորապես կիլիկի բնագավառի), հայ բանասիրությունը, հայ ժողովրդի դասնամեակուրային կաթող սարքեր ժողովուրդների հետ: Իր հիմնական աշխատանքները զուգահեռ կազմում է օսար մեակուրային նոյաս բերած հայ եւ ծագումով հայ գործիչների կենսագրական սվալների օեկնարան (առաջին հրատարակությունը՝ 1993 թվականին): Արմի Բախիճյանը հեղինակ է բազմաթիվ գրեթե, հոդվածների:

ՉԿԱ ԱՅԼԵՍ ՄԵԱՐՈՅ ԱՐՔ. ԱՇԽԱՐԻՍ

ցից եւ զնացի ուրիշ ճանադարով», գրել է նա իր հուշերում: Հովանանե թումանյանն էլ մի առիթով նրան գրել է. «Ավելի ու ավելի ցաս հայ սփյուռքի հետ ծանոթանալով՝ ավելի ու ավելի էլ զնահասում են Ձեզ: Ի՛նչ խեղճ արարածներ են, ե՛ր Ասված, ոչ մի հեճաբրություն, ոչ մի կենդանություն, ոչ մի արժան, ոչ մի գույն, բուկանդակություն: Հափազանց ցաս են ծանձալի, նույնիսկ խղձալի»:

Եղիցե Հարեցի անվան գրականության եւ արվեստի բանգարանի հրատարակությունը վերջերս լույս է ընծայել հայ մեակուրային եւ հասարակական գործիչ իշխանուհի Մարիամ Թումանյանի «Իմ համառոտ կենսագրությունը եւ իմ հիշողությունները» գիրքը: Տեճսը կազմել, առաջաբանը եւ ծանոթագրությունները գրել է Արմի Բախիճյանը: Գիրքը տղազվել է ամերիկահայ գրասեր բարերար Հարություն Սիմոնյանի մեկնասուրյանը, ամբողջական բնագիրը տղազվում է առաջին անգամ:

Մարիամ Թումանյանը բազմաթուրք գործունեություն է ծավալել: Եղել է նաեւ հրատարակական միություն եւ «Ազգագրական հանդեսի» հրատարակական ընկերությունների վարչության անդամ, Հայուից բարեգործական ընկերության հիմնադիր եւ նախագահ: Մարիամ Թումանյանն իր անունն անմահացրել է նաեւ հայ գրականության դասնության մեջ որդես գրական կյանքի կազմակերպիչ եւ մեկնես: Հայ գրականության համար չափազանց օգտակար են եղել նրա կազմակերպած «Գրական հինգաբարիները», երբ Թումանյանի «սայրում» հայ գրասերները հավաքվել են մի բաժանի թեյի օուրը եւ ունկնդրել ու ննարկել բարեկամ գրողների նոր ստեղծագործությունները: 1908-ին նա հիմնադրել է «Իշխանուհի Ա. Թումանյան եւ ընկ.» հրատարակությունը եւ սեփական միջոցներով լույս ընծայել հայ գրողների մի արքեր՝ արեւելահայ տղազության դասնության մեջ հիմն դեկով մնանը լուսնեցող բարձրակարգ հրատարակություններ:

Թանգարանի ֆոնդերում ինչ չեն հայ գրականության եւ մեակուրայի դասնության համար մեծ արժեքներ կայացող, սակայն անտիղ մնացած հուշագրությունները: Դրանց մեջ իր բացառիկ արժեքով առանձնանում է իշխանուհի Մարիամ Թումանյանի (1870-1947) «Իմ համառոտ կենսագրությունը եւ իմ հիշողությունները», որն այսօր արդեն ընթերցողի սեղանին է:

«...Ինձ վրա մեծ դարակամություն էի գուում օգնել Ամենայն հայոց բանաստեղծին նյութապես եւ բարոյապես», իր հուշերում գրել է իշխանուհին, որն էլ հայ գրականությանը նրա մասնագետ մեծագույն ծառայությունն է եւ այս գրի ամենահուղիչ դրվազը: Հուսով ենք, որ հայ իշխանուհու ազգանվեր հուշագրական ժառանգության մյուս արժեքավոր էջերը եւս մտապայությունից վեր կհանվեն:

Իշխանուհի Մարիամ Մարկոսի Թումանյանը (Մարիամ Մարկոսյան Թումանյան, ծնյալ՝ Դոլուխանյան) հայ մեակուրայի դասնության մեջ հայտնի է որդես խոռու հասարակական-մեակուրային գործիչ եւ մեկնես: Արգալի մեկնեթի արտավոր, թիֆլիսցի իրավաբան եւ հասարակական գործիչ Մարկոս Դոլուխանյանի դուստր Մարիամը, սկզբնական կրթությունը սացել է Գայանյան դպրոցում, աղա՝ Թիֆլիսի առաջին իրավաբան դիմնագիտում: Նրա կյանքում բախտոռ դեր է ունեցել հայոց լեզվի եւ գրականության ուսուցիչ Միսակ Արամյանը, որը նրան ներժնել է «Վառ զգամունք դեղի մայրենի լեզուն եւ գրականությունը»:

Գրից տեղեկանում ենք, որ սակավին դեսախատության սարիները Մարիամ Դոլուխանյանն իր անհանգիստ, որոնող մեթի, լայնախոտ եւ նախածեռող բնութագրով առանձնացել է ժամանակի հայուհիներից: Տակավին դեսախ աղեցակ, հանգամանները սփռել են կասարել աղեցակ ոչ բնորո մի գործ՝ Երմակ արքայի եւ հազել եւ «Տիրացություն արել», կարդացել Դանիելի գիրքը, այսուհու ունեցավ իր առաջին հրատարակային ելույթը... «Ես անջապեցի իմ օրհան կանան- ԱՐՓՈՒՆԵ ԱՄԱՆԱՄ

ԱՐՓՈՒՆԵ ԱՄԱՆԱՄ

Վ. Թովմասյանի եւ Ա. Հայրապետյանի գործերը ցուցադրվել են Փարիզում

Երեւանցի նկարիչներ Վարդան Թովմասյանի եւ Արա Հայրապետյանի մի արքեր իրենց հոկտեմբերի 27-ից նոյեմբերի 1-ը ցուցադրվել են Փարիզի «Էլեբար» դասկերարահում: «Աշխարհ» թերթից տեղեկանում ենք, որ 1948 թ. ծնված Վարդան Թովմասյանի գործերն արդեն մի ֆանի անգամ ներկայացվել են Փարիզի արվեստագետներին: Նրա նկարները կրում են ուժեղ անհասակաւության կնիքը: Վերջին ցուցահանդեսում ներկայացված էին Վարդանի 17 յուղաներկ կսավներ եւ 5 գծանկարներ: Վարդան Թովմասյանի նկարներն այլի են ընկնում կարմիր եւ կադույս գույների գեղակոսությանը ստեղծված գունազուգորդություններով, համախ մեկ վրձնահարվածով նկարված կերպարների առասուրյանը, գունազարդ ֆոնով: Նրա գործերում մեծ տեղ են գրավում գունային հակադրությունները: Տղազողիչ գծանկարները փոքր-ինչ հիշեցնում են Պիկասոյին: Վան Գոգի երկրազու Արա Հայրապետյանի գործերում մեսալես զգացվում է սիրելի կարչի ներկայությունը: Հայրապետյանի նախընտրած թեմաներն են նասյուրոնրը եւ արքոի կամ ծառի հետ կապով վարիցիաները: Նա նկարում է նաեւ միախուլված ծեւերով, մրագնած գույներով քնադակներ, որոնք կազմում են յուրօրինակ աղալեկ նկարներ: Ներկայացված էին նաեւ Արայի երկու հետաբրական քրաների գործեր, որոնք նրա անհասակաւության վկայությունն են: 1965 թ. Երեւանում ծնված Արա Հայրապետյանը 1992 թ. ալարել է տեղի գեղարվեստաբանական ինստիտուտը: Պ. Բ.

ՄԱՐԻԱՄ ՄԵԱՐՈՅ ԱՐՔ. ԱՇԽԱՐԻՍ

ՁԱՂՈՒՍԱԿՈՒՄ ԱՇԽԵՐՈՎ

ՄԱՐԻԱՄ ՄԵԱՐՈՅ ԱՐՔ. ԱՇԽԱՐԻՍ

Չեռնագնդորդուիները սկսեցին մրցավեճը

Խորվաթիայում մեկնարկել է ձեռի գնդակի աշխարհի կանանց առաջնությունը, որի 24 մասնակիցները նախնական փուլում բաժանվել են չորս խմբի: Աշխարհի ներկայիս չեմպիոնուհիներ Ռուսաստանի ձեռնագնդորդուիները հաղթանակով մեկնարկեցին համառու սուր մրցակցությունում հաղթելով Չարավային Կորեայի հավաքականին (28-27): Հազվադեպ էր դաստիարակ, որ աշխարհի գործող չեմպիոնը չզոհվի իր հիմնական թիմի դեմ: Սակայն ՌԴ հավաքականի գլխավոր մարզիչ Եվգենի Տրեֆիլովի կարծիքով, հիմնական նպատակը ուժեղագույն ֆառայակ մեկնելն է: Պատճառն այն է, որ հավաքականի առաջատար մի ֆանի խաղացողներ ծանր վնասվածքներից հետո այդպես էլ չեն ադապտացվել: «Ե» խմբում, որտեղ հանդես են գալիս նաև ռուսները, Չեխիայի ընտանիքը բացառապես առավելությունը հաղթելու ուղղությամբ (47-16):

Մասնագետների կարծիքով, բացի ռուսներին, հաղթողի գլխավոր հավակնորդների թվում են նաև Լուրդեզիայի, Ֆրանսիայի, Իտալիայի, Գերմանիայի, Իսպանիայի և Սերբիայի հավաքականները: Բացի առաջնության ժառանգներից, քիմերը խաղարկում են նաև Արժենտինայի օլիմպիկայի ուղեգրերը: Դրանց կարծանան առաջին չորս տեղերը զբաղեցրած քիմերը: Առաջին տուրում մյուս խմբերում գրանցվել են հետևյալ արդյունքները. «Ա» խումբ. Սերբիա-Ավստրալիա՝ 41-18, Խորվաթիա-Ֆրանսիա՝ 32-25, Ֆրանսիա-Իտալիա՝ 28-25, «Ե» խումբ. Ավստրալիա-Անգլիա՝ 29-19, «Ը» խումբ. Ճապոնիա-Թունիս՝ 30-24, Լուրդեզիա-Ռուսիա՝ 29-30, Ռումինիա-Արգենտինա՝ 43-13, «Թ» խումբ. Գերմանիա-Կոստա Դիկա՝ 43-25, Սլովենիա-Չեխոստան՝ 34-26, Դանիա-Գերմանիա՝ 20-20:

«Գալաթասարայը» կարեւոր հաղթանակ տնեց

Դորսմունդում կայացավ չեմպիոնների լիգայի 5-րդ տուրից հետևած զված «Գալաթասարայ» - «Յուվենտուս» հանդիպումը: Գլխավորը, որ այդ խաղը ղեկավարում էր Լեոնար Լիստրուպը, սակայն թուրքիայում դաստիարակ առաջնության հետեւանով ՌեՖԱ-ն հետաձգել էր հանդիպումը եւ տեղափոխել չեզոք դահլիճ: Մարզական առումով խաղը «Յուվենտուսի» համար այլևս ոչ մի նշանակություն չուներ, ուստի իսպանացիները Դորսմունդ էին ժամանել երկրորդ կազմով: Թիմի մեկնարկային կազմում բացակայում էին Բուֆոնը, Տրեզզեցեն, Դե Պիեռոն, Նեդվեդը, Մոնտերոն: «Յուվենտուսը» դեռևս նախորդ տուրում արտասովոր էր 1/8 եզրափակիչի ուղեգիրը, ուստի իր առաջատար խաղացողներին հանգստացնելու հնարավորություն էր ընծայել: Չնայած դրան, «Յուվենտուսը» գոլային մի շարք ժամեր ստեղծեց եւ դարձավ իր գրավելու թուրքերի դարձյալ: Միայն Մարկո դի Վալոյս դարձավ չորս գոլ խփել: Սակայն «Գալաթասարայի» դարձյալ առաջին Սոնդրազոնի եւ դաստիարակների հսկայական շարքի շնորհիվ թուրքերը չեզոքացրին ստանալիները: Երկրորդ խաղացողի սկզբին Հակոբ Շուրյուրը գլխի գեղեցիկ հարվածով բացեց հաշիվը, իսկ ավելացված ժամանակում ամրապնդեց թիմի հաղթանակը: «Գալաթասարայը» կարեւոր հաղթանակ տնեց եւ այժմ 6 միավորով գրավում է 3-րդ տեղը: Ավարտական տուրում «Գալաթասարայը» հյուրընկալվելու է «Ռեալ Մադրիդի»-ն, որ ունի 8 միավոր: Պայտառ Շարունակելու համար թուրքերին այդ խաղում միջիայն հաղթանակ է անհրաժեշտ:

Ավանդույթի համաձայն, մրցաբաժանի ավարտին հարցման միջոցով որոշվում է Հայաստանի լավագույն ֆուտբոլիստը: Այս անգամ հարցմանը բացի 38 լրագրողներից, մասնակցեցին նաև բարձրագույն խմբի 6 թիմերի գլխավոր մարզիչները, 11 մրցավարներ եւ 10 սեռույներ: Հարցման արդյունքներով 2003 թ. Հայաստանի լավագույն ֆուտբոլիստ է ճանաչվել առաջնության լավագույն ռմբարկու Արա Հակոբյանը: «Բանանցի» հարձակվողը մրցություն մեծ առավելությամբ հաղթող ճանաչվեց: Նա վասակեց 283 միավոր: Հարցման մասնակիցներից 47-ն Արա Հակոբյանին հարցաթերթիկում նշել էր առաջինը, 7-ը՝ 2-րդը, 5-ը՝ 3-րդը, երկուսը՝ 4-րդ եւ մեկը՝ 5-րդը: Հարցաթերթիկներից միայն 3-ում չի նշվել Արա Հակոբյանի անունը: Երկրորդը ճանաչվել է «Փյունիկի» 16-ամյա դասակի ֆուտբոլիստ Էդգար Մանուչարյանը: Նա վասակել է 177 միավոր: 3-րդ տեղում նա թիմակից, 17-ամյա դար-

Նի արդյունքը (15 «հեթ-սրիկ»): Իսկ մեկ մրցաբաժանում իր օգտին գրանցած «հեթ-սրիկների» ֆանակը եւս լավագույն ցուցանիշն է, եւ անցյալ տարվա Արման Քարամյանի արդյունքը գերազանցում է մեկով: Տղամարդիչ է նաև Արայի արդյունավետ խաղերի շարքը: Առաջնության 11 հանդիպումներում անընդմեջ նա դասեց չի հեռացել առանց գոլ խփելու: Ընդհանուր առմամբ մրցակիցների դարձյալ անցկացնելով 24 գնդակ: Դա 1998 թ. իր իսկ սահմանած ռեկորդի (9 խաղում 16 գոլ) գերազանցումն է:

Այս տարին հասկանալի էր Արայի համար նաև նրանով, որ նա 23 տարեկանում դարձավ Խորեն Հովհաննիսյանի անվան ռմբարկուների խորհրդանշական «100-ի ակումբի» անդամ: Այսօր այդ ակումբի հավաքված Արա Հակոբյանի օգտին գրանցված է 134 գոլ: Այս ցուցանիշով նա ակումբում 5-րդ տեղում է իրենից առաջ թողնելով Արսեն Ավետիսյանին 182 գոլ, Արթուր

Արա Հակոբյանը Հայաստանի լավագույն ֆուտբոլիստ

Պետրոսյանին 154, Գեղամ Հովհաննիսյանին՝ 145 եւ Տիգրան Եսայանին՝ 138: Հետաքրքրական է, որ 2-րդ տեղին անընդմեջ հանրապետության լավագույն ֆուտբոլիստ է ճանաչվում առաջնության լավագույն ռմբարկուն: Անցյալ տարի լրագրողների հարցման հաղթող էր ճանաչվել փյունիկցի Արման Քարամյանը:

Հարցման արդյունքներով 2-րդը ճանաչվել է, անկասկած, մեծ հաջողություն է դասանի Էդգար Մանուչարյանի համար: Էդգարն իրեն հիմնական ռմբարկու էր հռչակում, թե մինչեւ 17 եւ մինչեւ 19 տարեկան հավաքականների կազմում անցկացրած հանդիպումներում: Պատճառն էր ֆուտբոլիստ արդեն բավական զրազե խաղ է ցուցադրում, աչի ընկնում արդյունավետությամբ: Նա մասնակցեց առաջնության 17 հանդիպման եւ 12 գնդակով Լեւոն Փաշաջյանի ու Գալուս Պետրոսյանի հետ դարձավ «Փյունիկի» լավագույն ռմբարկուն: Էդգարը դեռևս անցյալ տարի նշեց իր նորամուտը «Փյունիկում»: Ինչ խոսք, դասանի ֆուտբոլիստն մեծ աղաթա է ստացում: Նրանով արդեն հետաքրքրվում է Մարտիկ «Օլիմպիկը», որում Էդգարը փորձաքաղանակ անցավ:

դասադահ Ադուլա Բեսեն է: Լավագույն սասնյակում տեղ են գրավել նաև փյունիկցիներ Լեւոն Փաշաջյանը, Ադվան Ակոբյանը եւ «Միկայի» կիսադասադահ Ավիթ Գրիգորյանը, որոնք վասակել են 50-ական միավոր, Կարո Լոմբեն («Փյունիկ»)՝ 48, Արման Հակոբյանը («Բանանց»)՝ 39, Խոսե Բիլիբիոն («Փյունիկ»)՝ 36, Մարիան Չեչիուն, Գալուս Պետրոսյանը (երկուսն էլ «Փյունիկ») եւ Կարեն Ալեքսանյանը («Շիրակ»)՝ 19-ական: Ընդհանուր առմամբ, հարցաթերթիկներում նշվել է 36 ֆուտբոլիստի ազգանուն:

Հուսալի խաղով աչի ընկավ «Փյունիկի» դարձյալ առաջին Ադուլա Բեսեն, որով եւս հետաքրքրվում է «Օլիմպիկը»: Նա առաջնության ամենախաղաղ դարձյալ է: Անցկացրած 21 հանդիպումներում Բեսեն սեփական դարձյալ բաց է թողել ընդամենը 9 գոլ:

Արա Հակոբյանի լավագույն ճանաչվելու փաստը ոչ մեկի մոտ կասկած չի հարուցում: Իրոք որ, «Բանանցի» ֆուտբոլիստն ընթացիկ մրցաբաժանում մրցակցությունից դուրս էր: Այդ մասին է վկայում նա անվիճելի առավելությունը մրցակիցների նկատմամբ: Իհարկե, լավագույնը ճանաչվելու գործում մեծ դեր խաղաց Արայի աննախադեպ բարձր արդյունավետությունը ընթացիկ մրցաբաժանում: Նա առաջնությունում խփեց 45 գնդակ, եւս 5 գոլ իր օգտին գրանցեց երկրի գավաթի մրցաբաժանում: Ընթացիկ առաջնությունում Արան իր արդյունավետ խաղով մի շարք ռեկորդներ սահմանեց: Նա գերազանցեց մեկ մրցաբաժանում խփած գոլերի ֆանակով փյունիկցի Արսեն Ավետիսյանի ռեկորդային ցուցանիշը, որը 1994 թ. խփել էր 39 գնդակ: 23-ամյա ֆուտբոլիստն առաջնության հանդիպումներում 9 անգամ դարձել է «հեթ-սրիկի» հեղինակ: Դ՞ ինչ առաջնություններում նա իր օգտին գրանցել է 17 «հեթ-սրիկ», ինչը եւս ռեկորդ է: Այս ցուցանիշով նա գերազանցեց Արսեն Ավետիսյանի եւ Արման Քարամյանի

Եվ այսպես, հայտնի դարձան մրցաբաժան-2003-ի դափնեկիրները: Անկեղծ ասած, լավագույն ֆուտբոլիստների եռյակին որոշելն այնքան էլ դժվար խնդիր չէր: Աչի ընկած ֆուտբոլիստների ցրանակն այնքան էլ մեծ չէր:

Վարկ	Ֆուտբոլիստ	Ֆուտբոլիստներ
1992 թ.	Մարգիս Հովսեփյան	ՀԱՐՍ
1993 թ.	Արմեն Շահգեղյան	«Արարատ»
1994 թ.	Արսեն Ավետիսյան	ՀԱՐՍ
1995 թ.	Մարգիս Հովսեփյան	«Փյունիկ»
1996 թ.	Արթուր Պետրոսյան	«Շիրակ»
1997 թ.	Հարություն Վարդանյան	«Շիրակ»
1998 թ.	Արթուր Ոսկանյան	«Ցեմենտ»
1999 թ.	Հարություն Աբրահամյան	«Արարատ»
2000 թ.	Արթուր Պետրոսյան	«Շիրակ»
2001 թ.	Վարդան Մինասյան	«Փյունիկ»
2002 թ.	Արման Քարամյան	«Փյունիկ»
2003 թ.	Արա Հակոբյան	«Բանանց»

«Կյետուն» ու «Վերոնան» կնիավորվեն

Իտալական լրագրողների հարցազրույցի համաձայն Վերոնան ֆուտբոլի ներկայացնող երկու ակումբները՝ «Կյետուն» ու «Վերոնան» մոտ առաջատար կնիավորվեն: Թիմերը հանդես են գալիս միեւնույն «Բենեգոլի» մարզադաշտում: Վերջին տարիներին ավելի հաջող է հանդես գալիս «Կյետուն», որն ամրապնդվել է «Ա» սերիայում: Իսկ ահա «Վերոնան» ընթացիկ մրցաբաժանում «Ե» սերիայում գտնվում է վնասված վիճակում: Նախատեսվում է միավորման ժամանակ դադարեցնել ներկայում գործող «Կյետուն» թիմը այն անվանելով «Չելսա Վերոնան»: Նոր ակումբը կգլխավորի «Կյետոյի» ներկայիս նախագահ Լուկա Կամոլեզեին:

Ավստրալիայի եւ ԱՄՆ-ի լավագույն մարզիկները

Մարզական տարին մոտենում է ավարտին, եւ տարբեր երկրներում հարցման միջոցով որոշվում են լավագույն մարզիկները: Ավստրալիայում առաջին անգամ լավագույնն են ճանաչվել միանգամից երկու մարզիկներ՝ լողորդներ Յան Տորմոն ու Գրանտ Հեկեսը: Երկուսն էլ աշխարհի ռեկորդակիրներ են: Այս տարի Բարսելոնում անցկացված լողի աշխարհի առաջնությունում նրանցից յուրաքանչյուրը նվաճել էր 3 ոսկե, մեկ արծաթե եւ բրոնզե մեդալներ: Եթե Հեկեսն առաջին անգամ է արժանանում լավագույնի կոչման, ապա Յան Տորմոն մրցանակի խաղարկման 14-ամյա դասում:

Շախմատային մրցամարտեր համակարգիչների միջոցով

Ավստրալիայում ավարտվեց համակարգիչային ծրագրերի միջոցով շախմատի առաջնությունը: Ըվեյցարական մրցակարգով անցկացված 11 տուրից բաղկացած մրցաբաժանում 15 մասնակիցների մեջ լավագույն արդյունքի հասնած գերմանական ծրագրավորողների կողմից ղեկավարվող «Դիո ֆրից» եւ «Երեդեր» համակարգիչային ծրագրերը, որոնք վասակեցին 9,5-ական միավոր: Հաղթողին որոշելու համար նրանց միջոցով անցկացվեց 2 դարձյալից բաղկացած լրացուցիչ մրցախաղ: Այն ավարտվեց «Երեդերի» հաղթանակով (1,5-0,5): 3-րդ տեղում իտալական «Դիո Ջուսինոն» էր 9 միավոր: Կես միավորով հետ մնաց ավստրալական «Քրոսսը»:

Կլիյստերը հրաժարվեց օլիմպիադայից

Բելգիացի հանրահայտ թեմիստիկ Կլիյստերը հրաժարվել է հանդես գալ 2004 թ. Աթենքում կայանալի օլիմպիական խաղերում: Պատճառն այն է, որ Բելգիայի օլիմպիական կոմիտեի գովազդային դաշմանագիր ունի կնեած «Ադիդաս» ֆիրմայի հետ եւ ըստ դրա, օլիմպիական խաղերում երկրի մարզիկները դարձյալ ունեն հանդես գալ գերմանական ֆիրմայի մարզադաշտում: Իսկ ահա Կլիյստերը գովազդում է իսպանական ՖԷՄ ֆիրմայի արտադրանքը, ուստի

Չեմպիոնների լիգայի «Բեիբա» - «Չելսի» հանդիպումը եւս ՌԵՖԱ-ի կողմից հետաձգվել էր եւ որոշվել էր անցկացնել չեզոք դահլիճում: Սակայն թուրքերը դիմել էին Լոզանի մարզական դատարան՝ բողոքարկելով ՌԵՖԱ-ի որոշումը: Զննարկելով բողոքը, դատարանը վճարեց, որ այդ խաղը ղեկավարում էր կայանա ղեկները 9-ին

Գեղեցնկիրիտներում: ՌԵՖԱ-ի գավաթի 1/32 եզրափակիչի «Մաթթի» Հայֆա-«Վալենսիա» հանդիպումը, որը նախատեսված էր կայանա Իզմիրում, կանցկացվի ղեկները 11-ին Ռոստերգանում: Հիշեցնենք, որ թիմերի միջոցով կայացած առաջին հանդիպումն ավարտվել է ոչ ոքի (0-0):

ՀԱՏԱԿՈՒՄ

Հայրը 5 հազար դրամով վաճառել է 13-ամյա աղջկան

Քրիստինի հայրը Հարություն Հարությունյանն առաջին անգամ դստերը վաճառել է 2000 թ., երբ աղջիկն ընդամենը 13 տարեկան էր: Հարեանն առաջարկել է 5 հազար դրամ, եւ հայրը համաձայնել է դրամի դիմաց աղջկան հանձնել անթույլատրելի հարաբերությունների: Հետո դա արդեն փող աշխատելու միջոց է դարձել ծնողների համար: Երեքուկու ԵՊ քաճմի ոստիկանների ճնշման սակ նրան խոստովանել են, որ տղիւծ հարաբերություններից հետո աղջիկը մեծադեմս վաս է զգացել եւ անեն անգամ փորձել է հրաժարվել: Բայց երբ նոր «գործ» է դասաիել, Հարությունը Մելանյային (Քրիստինի մայրը) ուղարկել է աղջկան համոզելու: Եվ չի եղել այնպես, որ Մելանյան չկարողանար «հանդել» աղջկան:

կակածելի անճանց հավախեցի, ուր մեծադեմս հարքած մարդիկ էին ու վիճարարություններ: Վերջին անգամ Հարությունյանների ընտանիքին հարեանները վսարել են Պուելկինի փողոցում գտնվող կացարանից:

Եւրաբաբեմի խճուղում միայնակ թափառող աղջկան ոստիկանները բռնել եւ բերել են ՀՕՖ-ի անչափահասների կողմնորոծամ կենտրոն: Բժեկական ու հոգեբանական ուսումնասիրությունները դարգեցին սեռական բռնությունների հետքեր աղջկա մարմնի վրա: Հերքական սեռական բռնությունից հետո Քրիստինե Հարությունյանը զնացել էր աղբավայրի սարած ուետիլի որոնելու:

Վի միջամսությամբ Քրիստինեն այժմ տեղափոխվել է Կաղանի թիվ 3 հասուկ կրթահամալիր, ուր նա մասնագիտություն կսանա ու սանիլ գլխավերելու:

Այս օրինակը հավանաբար մեկն է տասնյակ տխուր ու խորելի դասնություններից, որում հայտնվել են կյանի հասակն ընկած մարդիկ: Երան տուն ու տեղ չունեն, օրվա հացը վասակում են աղավիենլոլ մախախնամությամբ: Երանց համար զիեքոթեաններ կառուցելու եւ օրը զոնե մեկ անգամ տա սնունդ տալու մասին մեմ դեռ չեն հասցրել մտաիոզվել: Շան կյանը մարդկանց կարող է հասցնել ահա այսուիսի դասնությունների, երբ նրան ունկն են դառնում եղկելի արարներ, որոնց դրողը բնագը մեր հոգին ժառանգել է երեի ասավիզի ժամանակներից: Բայց նրան բոլորի նման մարդավայել աղբելու իրավունք ունեն:

Քրիստինի ընտանիքը մեծական բնակության վայր չունի, թափառական կյանք են վարում: Այնտեղ, որտեղ հայտնվել են, վերածվել է

Աղջիկը տառաճանչ չէ, մեծադեմս կրած հոգեկան վնասվածներից խոսում եւ բառերն արտաբերում է դժվարությամբ:

ՀՕՖ-ի եւ մայրախղափ Կենտրոն համայնի հոգաբարձության ու խնամակալության հանձնաժողով

ԿԱՐԵՆ ԳԱՆԵՆՅԱՆ

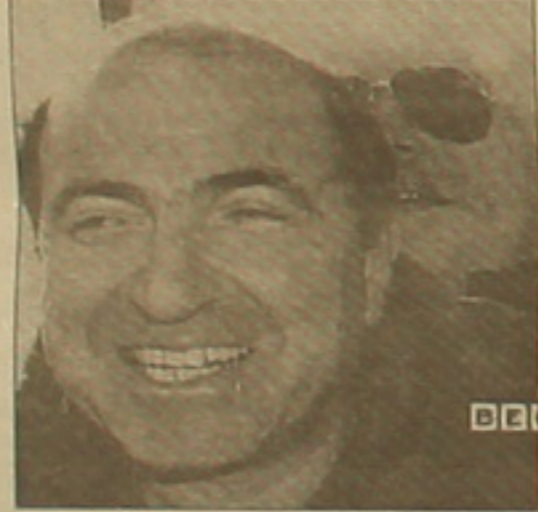
Հրատարակվել են ՄԱԿ-ի 2003 թ. դափնեկիր իրավապաշտպանների անունները

ՄԱԿ-ի ընդհանուր ժողովի 58-րդ նստաբանի նախագահ Ջուլիան Որոբերտ Հանսը երեկ հրատարակել է ՄԱԿ-ի 2003 թ. դափնեկիր դարձած իրավապաշտպանների անունները: 1966 թ. իրենված մրցանակը շնորհվում է 5 տարեկան մեկ ղեկնեծքերի 10-ին Մարդու իրավունների օրը: Մրցանակը շնորհվում է այն անհասներին եւ կազմակերպություններին, որոնք ակնառու ավանդ են ներդրել «Մարդու իրավունների ընդհանուր հռչակագրում» ամագրված իրավունների ամրադնդման եւ դասադանության գործում»: Աիջազգային հեղինակավոր մրցանակի դափնեկիրներ են եղել ԱՄՆ նախկին նախագահ Ուոլվելչի այրին էլենորա Ուոլվելչե, սեւաճորքների Խաղաղացիական իրավունների դասադան Մարտին Լյութեր Քինգը, Կարմիր խաչի միջազգային կոմիտեն, հակաաղաբերիդան Եարժման մարտիկներ Նելսոն եւ Վինի Մանդելաները, ԱՄՆ նախ

կին նախագահ Ջիմի Բարտեր եւ ուրիեներ:

Այս տարի բարձր մրցանակը կսանա արգենտինուի էնրիկեսա Էստելա Բառնես դե Կառլոսոն, որի կազմակերպությունը որոնում է 1976 թ. զինվորական հեղաբարությունից հետո անհետ կորած կամ առեւանգված երիտաներին, Մանո գեթի կանանց խաղաղության կոալիցիան, որը միավորում է Արեւմտյան Աֆրիկայի մի Եարբ երկրների ակտիվիստիներին, ընտանիի դասադանությամբ զբաղվող հորդանանյան խումբը, ՉժՊ հաճամադանների իրավապաշտպան Պուֆան Դեմը, ամերիկուի իրավապաշտպան Շուլամիթ Բյոնիզը: ԻՏԱՆ-ՏԱՍՍ-ը տեղեկացնում է, որ հետմաիու հասուկ մրցանակ է շնորհվել օգոստոսի Քաղաղական ՄԱԿ-ի ներկայացուցչության Եեմիի տայրեցումից զոհված ՄԱԿ-ի գլխավոր Խարուղափի հասուկ ներկայացուցիչ Սերժիո Վիեյրա դի Մելուիս:

Բերեզովսկին գաղտնի այցելել է Վրասան

ԹԵՐԽՆ, 3 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԼՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Բերեզովսկին ուրիե անունով վեց ժամով գտնվել է Վրասանում, «Նովոսի» գործակալությանը հայտնել են Վրասանի դեմոստիանի դաիադանության դեմոստարաճեմեի մամը կենտրոնի դեմ Շավա Լոնդարիճեն գործակալության հարցադույցի ժամանակ ճեղել է, որ Բերեզովսկին ժամանել է Բաղրի Պասարկացիլիու ինքնաթիռով, բրիլիայան ժամանակով մոտավորադեմ կեղաիեի: Առավոտյան ժամը 6-ին Բերեզովսկին այդ նույն ինքնաթիռով թռել է Լոնդոն, հայտնել է Լոնդարիճեն: Ըստ նրա, Բերեզովսկին ներկայացրել է Պլասոն էլեիերի անունով փասաթղթեր Լոնդոնում դրված վրացական վիզայով: «Նա սովորական ստուգման է ենթարկվել: Բանի որ Պլասոն էլեիեր Վրասանում չի հետախուզվում, Բորիս Բերեզովսկին նույնպես, մեմ իրավունք չունեիմ նրան կալանավորելու եւ խուզարկելու», ասել է Լոնդարիճեն, նեղով, որ ստուգումը կատարվել է սվայների կոմյուտեռային Եեմառանով: Ինչպես հայտնել է Լոնդարիճեն, Բերեզովսկու փասաթղթերը կարգին են եղել: Թրիլիսիի օդաճավակայանում օուսական արդարադասությունից բախվող գործարարին դիմավորել են Բաղրի Պասարկացիլիու ներկայացուցիչները: Երանց հետ Բերեզովսկին երկար ժամանակ աշխատել է Ռուսասանի գլխավոր դասախազությունը հայտարարել է Բաղրի Պասարկացիլիու միջազգային հետախուզում «ԱվտոՍԷ»-ում 1994-1995 թվականների կասաղած մեքենաների յուրացման իրեական գործով: Երան առաջարկվել է մեղադրանք ՈԱՅԱԲ ԶՕ «առանճադեմս խոսու լաիերի խարդախություն» հողվածի հասկաիեծեղով: Այս գործով անցնում է նաեւ ճեմերեց Բորիս Բերեզովսկին:

Բանկային տկոսի հաճվարկային դրույքը

ՀՀ Կենտրոնական բանկի նախագահի որոծամբ բանկային տկոսի հաճվարկային դրույքը ղեկնեծքերի 3-ից սահմանվել է տարեկան 18 տկոս:

ՀՀ ԿԲ մամուլի ծաաայություն

ՀՀ Կենտրոնական բանկը 4.12.2003 թ. ժ. 9.00-ից սահմանում է արտարժույթի հեեելայ հաճվարկային ֆոխարճեղները ու զնման եւ վաճառի հեեելայ զները

ISO-ի կոդը	Միավոր	Արտարժույթ	Հաճվարկային Գնում	Վաճառ
USD	1	ԱՄՆ դոլար	566.34	560.70 572.00
EUR	1	Եվրո	685.40	681.30 689.50
RUR	1	Ռուս. ռուբլի	19.07	17.90 20.20

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Բաց Բժեկական Ալումբ» հասարակական կազմակերպությունը իրավապաշտպանության կողմից երախալորված անվճար բուժօգնության ու սոսաարկան վերաբերյալ ՀՀ կառավարության կողմից ընդունված որոուումների նկարագրով բրույուրի տպագրությունը ազգաբնակչությանը ծանոթացնելու նպատակով:

Բրուր Խաղաղացիները եւ հասարակական կազմակերպությունները կարող են անվճար ճեմ բերել այն հեեելայ հասցեով:

Ձախյան 5/1, Բժեկական Գենեթիկայի Կենտրոն, 1 հարկ, 10.00-15.00

Տեղեկությունների համար զանգահարել՝ 544-367

«Պասնականորեն Վրասանը կազմավորված է եղել առանձին, ինքնուրույն դեմոստությունների հիմքի վրա»

Սկզբը էլ 1

«Պեեե է վերադառնալ այդ հարցին: Պասնականորեն Վրասանը կազմավորված է եղել առանձին, ինքնուրույն դեմոստությունների հիմքի վրա: Դաճնություն կամ համադաճնությունը դա Բնարկելու հարց է: Կարող է լինել Վրասանի մի մասը դաճնություն, մի մասը համադաճնություն», ասել է Արաճիճեն:

Խորհրդային Վրասանում կային երկու ինքնավար հանրադեմություններ՝ Աջարիան եւ Աբխազիան, եւ մեկ ինքնավար մարզ՝ Հարավային Օսիան: 1990-ական թթ. սկզբներից Աբխազիան եւ Հարավային Օսիան վրաց-աբխազական (1992-1993 թթ.), վրաց-հարավօսական (1991-1992 թթ.) դասաբազմներից հետո դարձան փասադի անկախ դեմոստություններ, որոնց միջազգային հանրությունը, սակայն, դասաաս չէ ճանաչելու:

Արաճիճեն տարբեր աղիթներով նեղել է, որ եթե չլիներ ինքը, վրացական ավազակային խմբավորումները, ինչպես Աբխազիայի եւ Օսիայի դեմոստ, հասելու էին Աջարիայի սահմանը, եւ վրաց-աջարական դասաբազմը կլիներ անխուսափելի:

Նրան միացան փասադի անկախ Հարավային Օսիայի նախագահ Էրուարդ Կոկոբեը եւ Աբխազիայի վարչադեմ Ռաուլ Խաջիմբան: Անջառողական եռյակին Մոսկվայում ընդունեց արագործնախարար Իգոր Իվանովը, ինչն առաջ բերեց իեխանությունը զավթած «երիտասարդ բարեփոխիչներ» գայրույթը:

«Անթույլատրելի է, երբ այցը տեղի է ունենում առանց թրիլիսիի համադայնության: Անթույլատրելի է, երբ անջառողական Երջանների առաջնորդներն այցելում են Մոսկվա, եւ Ռուսասանն այդ մասին տեղյակ չի դաիում վրացական իեխանություններին», հայտարարեց ժամանակավոր նախագահ Նիկոն Բուրջանաճեն:

Ռուսասանը, Աբխազիայից, Հարավային Օսիայից եւ Աջարիայից բացի, ունի Վրասանի վրա ճնուում գործադրելու այլ լծակներ, ինչպիսին են, օրինակ, Բաթումում եւ Ախալաբալում տեղակայված ռուսական 12-րդ եւ 62-րդ ռազմակայանները: Համադայն ԵԱՀԿ Սամբուլի 1999 թ. զազաթաժողովի որոծման, Ռուսասանը դասալորվել է այդ ռազմակայանները դուրս բերել Վրասանի տարածից: Վրացական կողմը դրա համար դաիանջում է երեխարի ժամկեթ, մինչդեռ Ռուսասանը տարբեր աղի: Նիդեռլանդների Մասառիխուս Բադաբում տեղի ունեցած ԵԱՀԿ նախարարների խորհրդի 11-րդ հանդիպման ընթացում ԱՄՆ դեմոստարուդար Քոլին Փաուելն ախուսամ է հայտնել, որ Ռուսասանը չի կատարում սահմանած դասալորությունները եւ հրաժարվում է զորեղ դուրս բերել Վրասանի տարածից:

Վրասանում ԱՄՆ-ի եւ Ռուսասանի Եաիերի բախումն ակնհայտ է, իր վերջին համադներից մեկում (28 նոյեմբերի) գրեց հեղինակավոր «Նյու Յորկ թայմսը»: «Ես կարծում եմ, որ Վրասանը կարող է դառնալ Ռուսասանի եւ ԱՄՆ-ի միջեւ չափազանց վսանզավոր հակամարտության վայր», թերթին ասել է Նյու Յորկի համալսարանի Ռուսասանի հարցերով փորձագեթ Սթիվեն Քոնեդը:

Աբխազիան չի ստորագրել Արաճիճեի առաջարկած փասաթուղթը

ՍՈՒԽՈՒՄ, 3 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆԻԱ: Աբխազիայի, Աջարիայի եւ Հարավային Օսիայի ղեկավարները Մոսկվայում եռակողմ հանդիպում չեն անցկացրել: Այդ մասին այսօր Ռուսասանի մայրախղափից Մոսկում վերադառնալուց հետո հայտնել է Աբխազիայի վարչադեմ Ռաուլ Խաջիմբան: Նրա ասելով, Աբխազիայի դասալիակության Մոսկվա կատարած վեցօրյա ուղեւորության նոսաակը հանրադեմության սոցիալ-սեեեական զարգացման եւ Ռուսասանի հետ համագործակցության հարցերի լուծումն է: Մասնավորադեմ, Բնարկվել է Աբխազիա հացահատիկի մասակարարման հարցը, եւ դրա վերաբերյալ «դրական դասախոսան» է սաացվել, նեղել է հաջիմբան:

Նա հայտնել է, որ աբխազական կողմը «կսրականադեմ հրաժարվել է ստորագրել Աջարիայի ղեկավար Սուլան Արաճիճեի առաջարկած փասաթուղթը»: «Ստորագրելով մեզ առաջարկված փասաթուղթը մեմ դրանով իսկ կհասասեիմ, որ Աբխազիան զտնվում է Վրասանի

կազմում», հայտարարել է նա, ավելացնելով, որ այդ դիրորոծման մասին իրազեկված է Ռուսասանի ղեկավարությունը:

Խաջիմբան հերքական անգամ հայտարարել է, որ Աբխազիան մտադիր է դաիադանել իր անկախությունը: «Մեմ անկախ հանրադեմություն եմ եւ երբեք չեմ մտնի Վրասանի կազմի մեջ», ընդգծել է նա: